

بررسی تأثیر ارزش افزوده عوامل تولید بر تصمیمات مالی بنگاه

احمد علی بزرگزاد*
عباس رفیعی**

چکیده

صورت ارزش افزوده، ارزش ایجاد شده به وسیله یک واحد اقتصادی را در طی یک دوره مالی روشن می‌کند و نشان می‌دهد که در ایجاد این ارزش چه گروه‌هایی مشارکت کرده‌اند. ارزش افزوده، ثروت ایجاد شده توسط بنگاه‌های تجاری را اندازه‌گیری می‌کند و برابر است با ما به التفاوت درآمد حاصل از فروش کالا یا خدمات (ستاده) و هزینه‌ای که بابت خرید مواد اولیه و خدمات دریافتی (داده) پرداخت شده است.^(۱) «ارزش افزوده» عبارت است از کلیه ارزش‌هایی که بنگاه به مواد اولیه، خدمات، اجزا و قطعات خریداری شده خود افزوده و آن‌ها را تبدیل به کالا کرده است.

تجزیه و تحلیل ارزش افزوده نشان می‌دهد که چگونه یک مؤسسه از طریق فرآیند تولید ثروتی را ایجاد می‌کند و چگونه این ثروت را بین کسانی که در ایجادش سهیم بوده‌اند، توزیع می‌کند.^(۲) ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی معمولاً با دو روش قابل محاسبه است:

* - عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد نجف‌آباد

** - این مقاله بر مبنای تحقیقات انجام شده در رساله کارشناسی ارشد آقای عباس رفیعی با عنوان «بررسی تأثیر برخی از عوامل مؤثر در ارزش افزوده بر تصمیمات مالی شرکت پلی‌اکریل ایران» در دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد نگاشته شده است.

مواد و خدمات خریداری شده - فروش کل = ارزش افزوده (الف)

(۱) سود عملیاتی + استهلاک + مالیات + بهره وام‌ها + هزینه نیروی کار = ارزش افزوده (ب)

در این پژوهش سعی بر این است میزان سهم ماشین‌آلات، کارکنان، سهامداران و تأمین‌کنندگان منابع مالی در ارزش افزوده به دست آمده در شرکت پلی‌اکریل ایران در ده ساله اخیر تعیین و تأثیر هر کدام از عوامل فوق بر تصمیمات مالی مورد بررسی قرار گیرد.

اطلاعات مربوط به محاسبه صورت ارزش افزوده، از صورت‌های مالی اساسی یادداشت‌های پیوست آن از سال‌های ۷۵-۱۳۶۶ استخراج گردیده و برای تحلیل این اطلاعات از روش آمار توصیفی، شامل جدول بندی، درصدگیری و تهیه فراوانی و میانگین و محاسبه نسبت‌ها استفاده شده است. همچنین اطلاعات توصیفی، شامل نظرهای مدیران و کارشناسان مالی از طریق مصاحبه و پرسشنامه جمع‌آوری و با روش طیف لیکرت به اطلاعات کمی تبدیل شده است.

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که میزان سهم استهلاک در ارزش افزوده در سال‌های اولیه عمر دارایی بیش‌تر است و با افزایش عمر دارایی، میزان استهلاک (هزینه مصرف سرمایه) کاهش می‌یابد و در مقابل تأثیر مثبت در سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده ایجاد می‌کند همچنین با افزایش عمر کارخانه، میزان سهم هزینه نیروی کار در ارزش افزوده افزایش یافته، به طوری که افزایش هزینه نیروی کار با تأثیر در افزایش بهای تمام شده کالای فروش رفته، موجب سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده گردیده است.

۱- مقدمه

توان اقتصادی یک کشور - چه غنی و چه فقیر - بستگی نزدیکی به توان تولید سرانه نظام اقتصادی آن دارد. در تمامی نظام‌ها به نوعی ارزش کالا یا خدمات تولید شده در اقتصاد را برای ارزشیابی عملکرد اقتصادی محاسبه و برای بیان تولیدی ارائه می‌دهند. در برخی از کشورهای توسعه یافته صورتی به نام «صورت ارزش افزوده» تهیه می‌گردد که اطلاعات باارزشی را در اختیار استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی قرار می‌دهد.

شاخص‌های ارزش افزوده از جمله ارزش افزوده بهره‌وری و ارزش افزوده سهم عوامل تولید (با تأکید بر نسبت سهم و نسبت ارزش افزوده) برای مقایسه شرکت‌ها در یک

گروه صنعتی و نیز با صنایع دیگر به کار می‌روند.^(۱) امروزه تفکر جدیدی در محافل دانشگاهی و حرفه‌ای حسابداری به وجود آمده، مبنی بر این که درآمد شرکت به چه کسانی تعلق دارد؟ در پاسخ به این پرسش گروهی عقیده دارند که درآمد فقط متعلق به سهامداران نیست، بلکه به گروه وسیع‌تری مانند کارکنان، تأمین‌کنندگان منابع مالی و دولت تعلق دارد و تهیه صورت ارزش افزوده می‌تواند یکی از روش‌های نوین ارائه اطلاعات مالی بوده، در تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی مؤثر باشد.^(۲) از طرفی تجزیه و تحلیل ارزش افزوده می‌تواند در برآورد کارایی بنگاه مفید واقع شود. چنین تحلیل‌هایی مدیران را در تصمیم‌گیری پیرامون مباحثی از قبیل کاهش هزینه‌ها و افزایش سرمایه‌توانا می‌سازد. به عبارتی تحلیل‌ها، نحوه ارتقاء بهره‌وری و به تبع آن افزایش سود را نشان می‌دهد و از سوی دیگر، تجزیه و تحلیل و توزیع ارزش افزوده از آن جهت که رابطه بین پاداش‌های کارکنان و موقعیت بنگاه را نشان می‌دهد، سودمند است و برای مشارکت بیشتر کارکنان در ارتقاء عملکرد بنگاه تجاری حالت تشویقی دارد. بنابراین اهمیت تجزیه و تحلیل ارزش افزوده در آن است که به صورت مناسبی جهت اندازه‌گیری بهره‌وری عمل می‌کند. شواهد حاکی از آنند که فهم ارزش افزوده توسط کارکنان، آنان را به سمت هرچه بهره‌ورتر شدن و به تبع آن کسب سود رهنمون می‌کند، لذا آن‌ها را بر می‌انگیزاند تا بهترین کار را ارائه دهند.

تحقیقی که در این خصوص تحت عنوان «صورت ارزش افزوده و کاربرد آن در پرداخت مالیات» مؤید آن است که: شرکت‌های تولیدکننده سیمان در دوره مطالعه از کلیه شرکت‌های منتخب به مراتب ارزش افزوده بیش‌تری داشته‌اند، اما مالیات کم‌تری پرداخت کرده‌اند ولی، شرکت‌های تولیدکننده شیشه از کلیه شرکت‌های منتخب به مراتب مالیات بیش‌تری پرداخته و فشار مالیاتی زیادی را تحمل کرده‌اند.^(۳) پژوهش دیگری در همین باره تحت عنوان «بررسی و مقایسه سهم هزینه کار در ارزش افزوده انجام پذیرفته که نشان داده است:

۱- میانگین سالانه نسبت هزینه کار به ارزش افزوده صنایع نساجی - غذایی و تولید مصالح ساختمانی در سال‌های موردنظر مساوی است و روند خاصی را نشان نمی‌دهد.

۲- قدمت شرکت روی سهم کار در ارزش افزوده تأثیر دارد.^(۱)

در این پژوهش سعی بر این است که میزان سهم ماشین آلات، کارکنان، سهامداران، تأمین‌کنندگان منابع مالی و دولت در ارزش افزوده در شرکت پلی اکریل ایران در سال‌های ۷۵-۶۶ تعیین و تأثیر هر کدام از عوامل فوق بر تصمیمات مالی بررسی گردد. لازم به ذکر است که برای تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی فرضیه و برای نظرسنجی از مدیران و کارشناسان مالی سؤالات پژوهش تدوین شده است.

فرضیات تحقیق

- ۱- روند سهم استهلاک در ارزش افزوده در شرکت پلی اکریل ایران رو به کاهش است.
- ۲- روند سهم هزینه نیروی کار در ارزش افزوده در شرکت پلی اکریل ایران رو به کاهش است.
- ۳- روند سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده در شرکت پلی اکریل ایران رو به افزایش است.
- ۴- روند سهم هزینه استهلاک اعتباری در ارزش افزوده در شرکت پلی اکریل ایران رو به کاهش است.

سؤالات تحقیق

- ۱- از نظر مدیران و کارشناسان مالی به چه میزان استهلاک شرکت بر تصمیمات مالی مؤثر است؟
- ۲- از نظر مدیران و کارشناسان مالی به چه میزان هزینه نیروی کار شرکت بر تصمیمات مالی مؤثر است؟
- ۳- از نظر مدیران و کارشناسان مالی به چه میزان سود عملیاتی شرکت بر تصمیمات مالی مؤثر است؟
- ۴- از نظر مدیران و کارشناسان مالی به چه میزان هزینه تسهیلات اعتباری شرکت بر تصمیمات مالی مؤثر است؟

۲- روش بررسی

شیوه تحقیق توصیفی است. در این روش، محقق الزاماً در پی کشف و توضیح روابط، همبستگی‌ها و احتمالاً آزمودن فرض‌ها و پیش‌بینی رویدادها نیست، بلکه توجه او بیشتر بر معطوف توصیف موقعیت و وقایع براساس اطلاعاتی است که صرفاً جنبه وصفی دارند. جامعه مورد پژوهش شرکت پلی اکریل ایران بوده و با توجه به اهداف

تحقیق کل جامعه به عنوان نمونه پژوهش (سرشماری) در نظر گرفته شده است. این پژوهش با استفاده از گزارش‌های هیأت مدیره به مجمع عمومی صاحبان سهام به انضمام صورت‌های مالی مربوط به سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۷۵ انجام گرفته و برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز، نظرهای مدیران و کارشناسان مالی به طریقه مصاحبه و پرسشنامه بسته جمع‌آوری شده است.

برای تحلیل اطلاعات گردآوری شده از روش آمار توصیفی شامل جدول‌بندی اطلاعات، درصدگیری و تهیه فراوانی و میانگین و محاسبه نسبت‌ها استفاده شده و برای تبدیل اطلاعات کیفی مندرج در پرسشنامه به اطلاعات کمی روش طیف لیکرت مورد استفاده قرار گرفته است. به منظور محاسبه ارزش افزوده براساس الگوی شماره ۱-۱ از دو روش جمع و تفریق استفاده شده است (شکل ۲-۱ و ۳-۱).

۳- یافته‌های تحقیق

یافته‌های پژوهش براساس اهداف مربوط و همچنین میزان تأثیر متغیرهای موردنظر با متغیرهای وابسته پژوهش، مورد بررسی و تفسیر قرار گرفته است (جدول شماره ۱ و ۲ و ۳).

هدف ۱: تعیین میزان تأثیر استهلاک (هزینه مصرف سرمایه) در ارزش افزوده در شرکت بر اساس تجزیه و تحلیل فرضیه اول پژوهش، میزان رشد استهلاک تا قبل از سال ۱۳۷۳ فزاینده بوده و بعد از آن نرخ کاهنده داشته است؛ در صورتی که سهم استهلاک در ارزش افزوده از سال ۱۳۶۶ تا سال ۱۳۷۵ رو به کاهش بوده است.

هدف ۲: تعیین میزان تأثیر هزینه نیروی کار در ارزش افزوده در شرکت. بر اساس تجزیه و تحلیل فرضیه دوم پژوهش، میزان رشد قسمت ثابت مزد و قسمت متغیر مزد طی سال‌های ۷۵-۶۹ کاهنده بوده است. همچنین میزان سهم دستمزد ثابت و دستمزد متغیر (بهره‌وری تولید) در ارزش افزوده عمدتاً رو به کاهش بوده، در صورتی که سهم هزینه نیروی کار در ارزش افزوده تا قبل از سال ۱۳۷۰ کاهنده و با افزایش عمر کارخانه فزاینده بوده است.

درآمد (زیان)	فروش یا سایر درآمدهای عملیاتی					
	سرمایه گذاری	ارزش افزوده (ناخالص)				
اقدام غیر مترقبه		خرید مواد و خدمات:	ارزش افزوده			
	- مواد خام		سود عملیاتی قبل از کسر بهره			
سود (زیان) تسعیر ارزش		- هزینه خدمات عام المنفعه	- آب و برق و تلفن	سود قبل از کسر مالیات		
	- هزینه اجاره			سود پس از کسر مالیات		
مطالبات سرخفت شده		- ملزومات اداری	- هزینه مسافرت	سودناشته	سود سهام	سهام اقلیت (آنچه از ارزش ویژه یک شرکت سهامی به اقلیت سهامدار پرداخت می شود)
	- هزینه قرارداد کار					
- حق الزحمه های حرفه ای		تعمیر ماشین آلات و ساختمانها	بهره وامها	سود سهام	سهامی به اقلیت سهامدار	پرداخت می شود
	- غیره					

شکل شماره ۱-۱ کاربرد محاسبه ارزش افزوده

اقدامی که باید کسر گردد

اقدامی که سر از کسر ناقص می مانند

درآمد (زیان) سرمایه گذاری اقلام غیر مترقبه سود (زیان) تسعیر ارز مطالبات سوخت شده	فروش یا سایر درآمدهای عملیاتی						
	ارزش افزوده (ناخالص)						
	خرید مواد و خدمات:						
	ارزش افزوده						
	سود عملیاتی قبل از کسر بهره						
سود قبل از کسر مالیات							
سود پس از کسر مالیات							
- مواد خام		استهلاک	هزینه نیروی کار	بهره وام‌ها	مالیات	سود نااشته	
- هزینه خدمات عام‌المنفعه						سهم اقلیت (آنچه از	سود سهام
- آب و برق و تلفن						ارزش ویژه یک شرکت	
- هزینه اجاره						سهامی به اقلیت سهامدار	
- ملزومات اداری						پرداخت می‌شود	
- هزینه مسافرت							
- هزینه قرارداد کار							
- حق الزحمه‌های حرفه‌ای							
تعمیر ماشین‌آلات و ساختمان‌ها							
- غیره							

شکل شماره ۱-۱ کاربرد محاسبه ارزش افزوده

اقلامی که باید کسر گردد

اقلامی که پس از کسر باقی می‌ماند

فروش مواد و خدمات خریداری شده

● مواد مصرفی

- مواد خام
- مواد بسته‌بندی شده
- جمع کل (مواد مصرف شده)

● سربار تولید

- هزینه کارهای قراردادی دست دوم (پیمانکاری)
- اجاره
- بیمه
- هزینه حمل و نقل
- نگهداری دستگاه‌ها
- اجاره ماشین‌آلات
- هزینه‌های تدارکات و انبارداری
- متفرقه
- جمع کل (سربار تولید)

● هزینه‌های اداری و عمومی

- اجاره
- آب و برق
- تلفن و فاکس
- پست و تلگراف
- ملزومات اداری و تکثیر
- تعمیر و نگهداری وسایل نقلیه
- حمل و نقل
- هزینه سفرها
- تبلیغات
- میهمانی‌ها
- روزنامه و مجله
- بیمه
- تعمیرات عمومی
- کارمزد بانک
- حق الزحمه حسابداری و حسابرسی
- حق الزحمه قانونی و تخصصی
- حق کمیسیون
- هزینه‌های عمومی
- جمع کل (هزینه‌های عمومی و اداری)
- جمع کل (مواد و خدمات خریداری شده)

ارزش افزوده

d

a

b

c

$$e = a + b + c$$

$$f = d - e$$

پرتال جامع علوم انسانی

● سود (زیان) پس از کسر مالیات

سود انباشته سود سهام منافع اقلیت
a

- سود انباشته
- سود سهام
- منافع اقلیت
- جمع کل (سود)

هزینه نیروی کار حقوق و دستمزد (شامل بازخرید مدیران) تأمین اجتماعی و صندوق بازنشستگی سهم کارفرما
b

- هزینه نیروی کار
- حقوق و دستمزد (شامل بازخرید مدیران)
- تأمین اجتماعی و صندوق بازنشستگی سهم کارفرما
- جمع کل (هزینه نیروی کار)

بهره وام‌ها وام‌های بانکی بلندمدت سایر استقراض‌ها
c

- بهره وام‌ها
- وام‌های بانکی بلندمدت
- سایر استقراض‌ها
- جمع کل (بهره)

استهلاک ساختمان‌ها اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات
d

- استهلاک
- ساختمان‌ها
- اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات
- جمع کل (استهلاک)

مالیات مالیات بر درآمد مالیات بر مستغلات مالیات بر حقوق عوارض صندوق توسعه مهارت‌ها
e

- مالیات
- مالیات بر درآمد
- مالیات بر مستغلات
- مالیات بر حقوق
- عوارض صندوق توسعه مهارت‌ها
- جمع کل مالیات

$f = a + \dots + e$

ارزش افزوده

شکل شماره ۳-۱ کاربرد محاسبه ارزش افزوده به روش تفریق

هدف ۳: تعیین میزان تأثیر سود عملیاتی در ارزش افزوده در شرکت. بر اساس تجزیه و تحلیل فرضیه سوم پژوهش، آنچه در میزان سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده نقش داشته‌اند به صورت زیرند:

۱-۳- مواد اولیه مصرفی:

میزان سهم مواد اولیه مصرفی در قیمت تمام شده کالای فروش رفته فزاینده بوده که علت عمده آن، افزایش نرخ واحد مواد خریداری شده است که در کاهش سود ناخالص و همچنین میزان سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده نقش قابل اهمیتی دارد.

۲-۳ ضایعات محصول:

درآمد حاصل از فروش ضایعات نسبت به سایر درآمدها از نرخ بسیار بالایی برخوردار بوده و گواه بر این امر است که در خطوط تولید از مواد موجود به نحو مطلوب استفاده نشده که خود در افزایش بهای تمام شده کالای فروش رفته نقش قابل اهمیتی داشته است.

۳-۳- تبدیل دارایی‌های غیرمولد به دارایی‌های مولد (اعم از ماشین آلات، تکنولوژی جدید، سرمایه در گردش و...):

پایین بودن نسبت ارزش افزوده به دارایی‌های ثابت، نشان دهنده کارایی ضعیف در استفاده از دارایی‌ها است.

۴-۳- هزینه جذب نشده در تولید (ظرفیت بلا استفاده مربوط به خطوط تولید):

میزان سهم هزینه جذب نشده در تولید در هزینه‌های غیرعملیاتی فزاینده بوده است که این امر در کاهش سود خالص و همچنین کاهش سود عملیاتی در ارزش افزوده نقش بسزایی دارد.

۵-۳- هزینه سهم دوایر خدماتی (مربوط به قسمت‌های ستادی شرکت):

دوایر خدماتی به طور میانگین ۲۲ درصد از میزان هزینه‌های عملیاتی را به خود اختصاص داده‌اند که این امر در کاهش سود عملیاتی تأثیر عمده‌ای داشته است.

۶-۳- اعانات و کمک‌های بلاعوض:

اعانات و کمک‌های بلاعوض به طور میانگین ۸ درصد از هزینه‌های عملیاتی و ۲ درصد از هزینه‌های عمومی و اداری را تشکیل داده که در کاهش سود عملیاتی و نهایتاً میزان سود عملیاتی در ارزش افزوده نقش قابل اهمیتی داشته است.

۷-۳- فروش:

به طور میانگین نسبت ارزش افزوده به فروش $40/5$ درصد است که عدم افزایش آن طی دوره، نشان دهنده تفاوت نامطلوب بین قیمت خرید و فروش محصولات یا میزان بالای دریافت خدمات از بیرون از شرکت است.

- هدف ۴: تعیین میزان تأثیر هزینه تسهیلات اعتباری بر ارزش افزوده در شرکت. بر اساس تجزیه و تحلیل فرضیه چهارم پژوهش، میزان رشد هزینه تسهیلات اعتباری فزاینده بوده که نشانگر کارمزد بالا است، در صورتی که روند سهم هزینه تسهیلات اعتباری در ارزش افزوده رو به کاهش بوده است.

- هدف ۵: تعیین نظرات مدیران و کارشناسان مالی راجع به میزان تأثیر استهلاک بر تصمیمات مالی در شرکت. بر اساس تجزیه و تحلیل سؤال اول پژوهش و در ارتباط با هدف فوق ۶۲ درصد پاسخ دهندگان میزان تأثیر استهلاک (هزینه مصرف سرمایه) در ارزش افزوده را در دوره زمانی تحقیق کم ارزیابی کرده و معتقد بوده‌اند که این امر نقش چندانی در تصمیم‌گیری‌های مالی ندارد.

- هدف ۶: تعیین نظرات مدیران مالی در باب میزان تأثیر هزینه نیروی کار بر تصمیمات مالی در شرکت. در ارتباط با این هدف، سؤال‌های دوم تا چهارم پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفت که از فاکتورهای زیر تشکیل شده است:

۱-۶- قسمت ثابت مزد،

۲-۶- قسمت متغیر مزد،

۳-۶- اضافه کار،

در مورد فاکتور ۱-۶ فوق ۵۳ درصد پاسخ دهندگان اظهار می‌دارند که افزایش قسمت ثابت مزد تأثیری بر بهره‌وری نیروی کار و ارزش افزوده نداشته است و همچنین نقش چندانی در تصمیم‌گیری‌های مالی ندارد.

در خصوص فاکتور ۲-۶ نیز ۸۲ درصد پاسخ دهندگان معتقدند که افزایش قسمت متغیر مزد موجب افزایش بهره‌وری نیروی کار شده و ارزش افزوده بالایی ایجاد می‌کند و لذا مدیران هنگام برنامه‌ریزی و اجرای تصمیمات از آن به عنوان یک فاکتور مهم استفاده می‌کنند.

در مورد فاکتور ۳-۶ حدود ۷۱ درصد پاسخ دهندگان اظهار می‌دارند که اضافه کاری در افزایش بهره‌وری نیروی کار و ارزش افزوده نقش چندانی ندارد. در مجموع می‌توان بیان داشت که ۴۰ درصد در صورتی که طیف تا حدودی را حذف کنیم ۴۵ درصد مدیران و کارشناسان مالی معتقدند فاکتورهای ۱-۶ و ۲-۶ تأثیر چندانی در افزایش بهره‌وری نیروی کار و ارزش افزوده نداشته‌اند؛ در صورتی که فاکتور ۲-۶ تأثیر بسزایی در افزایش بهره‌وری نیروی کار و ارزش افزوده نیروی انسانی ایجاد می‌کند و چون میانگین جدول کم‌تر از ۳ بوده و درصد موافقت افراد نیز پایین است (۵۳٪) این موضوع مورد تأیید قرار می‌گیرد.

هدف ۷: تعیین نظرات مدیران مالی در خصوص میزان تأثیر سود عملیاتی بر تصمیمات مالی در شرکت، درخصوص هدف فوق سؤال‌های پنجم تا یازدهم پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفت که از فاکتورهای ذیل که مؤثر بر میزان سود عملیاتی هستند تشکیل شده است:

۱-۷- مواد اولیه مصرف،

۱-۷-۱- کاهش ضایعات محصول (بهره‌وری مطلوب از مواد)،

۲-۷- تبدیل دارایی‌های غیرمولد به دارایی‌های مولد،

۳-۷- هزینه جذب نشده در تولید (ظرفیت بلا استفاده مربوط به خطوط تولید)،

۴-۷- هزینه سهم دوایر خدماتی،

۵-۷- اعانات و کمک‌های بلاعوض،

۶-۷- مبلغ فروش.

در مورد فاکتور ۱-۷ فوق ۸۱ درصد از پاسخ دهندگان اظهار می‌دارند افزایش مبلغ مواد اولیه - که بیش‌تر متأثر از نرخ واحد مواد است - نقش قابل توجهی در کاهش سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده به عهده دارد.

در خصوص فاکتور ۲-۷ مذکور ۸۶ درصد از مدیران و کارشناسان مالی معتقدند که بهره‌وری مطلوب از مواد تأثیر بسزایی در کاهش بهای تمام شده کالای فروش رفته و افزایش سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده ایجاد می‌کند.

در ارتباط با فاکتور ۳-۷ نیز ۸۹ درصد پاسخ دهندگان اظهار می‌دارند که تبدیل دارایی‌های غیرمولد به دارایی‌های مولد - اعم از ماشین‌آلات، تکنولوژی جدید و سرمایه

در گردش و... - موجب افزایش میزان تولید، فروش و در نهایت افزایش سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده می‌گردد.

در ارتباط با فاکتور ۴-۷ گفتنی است که ۷۲ درصد مدیران و کارشناسان مالی معتقدند که افزایش هزینه جذب نشده در تولید با تأثیر هزینه‌های غیرعملیاتی نقش بسزایی در کاهش سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده دارد.

در ارتباط با فاکتور ۵-۷ نیز ۶۸ درصد پاسخ‌دهندگان اظهار می‌دارند که افزایش هزینه سهم دواير خدماتی با تأثیر در افزایش هزینه‌های عملیاتی در کاهش سود عملیاتی در ارزش افزوده مؤثر است.

در ارتباط با فاکتور ۶-۷ می‌توان گفت ۶۵ درصد مدیران و کارشناسان مالی معتقدند که اعانات و کمک‌های بلاعوض تأثیر قابل ملاحظه‌ای در افزایش هزینه‌های عملیاتی و در نهایت کاهش سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده دارد.

در ارتباط با فاکتور ۷-۷ موارد ذیل که در مبلغ فروش مؤثر نمی‌باشند مورد ارزیابی قرار گرفتند:

۱. افزایش قیمت محصول

۲. افزایش حجم تولید

۳. افزایش کیفیت محصول

۴. تنوع در محصول

در ارتباط با فاکتور نخست ۷۸ درصد مدیران و کارشناسان مالی معتقدند افزایش قیمت محصول تأثیر مهمی در افزایش سود ناخالص و در نهایت افزایش سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده دارد.

در ارتباط با فاکتور دوم ۸۸ درصد پاسخ‌دهندگان اظهار می‌دارند که افزایش حجم تولید، موجب افزایش مبلغ فروش و در نهایت افزایش میزان سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده می‌گردد.

در ارتباط با فاکتور سوم می‌توان گفت ۸۷ درصد مدیران و کارشناسان مالی معتقدند افزایش کیفیت محصول موجب افزایش مبلغ فروش و در نهایت افزایش سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده می‌شود.

در ارتباط با فاکتور چهارم ۵۷ درصد پاسخ‌دهندگان اظهار می‌دارند که تنوع در

محصول موجب افزایش مبلغ فروش و در نتیجه افزایش سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده می‌گردد و چون میانگین جدول کم‌تر از ۳ و درصد موافقت افراد نیز کم است، این موضوع مورد تأیید قرار نمی‌گیرد.

به عبارتی می‌توان گفت ۸۲ درصد مدیران و کارشناسان مالی معتقدند فاکتورهای ۱ و ۲ و ۳ فوق تأثیر بسزایی در افزایش مبلغ فروش و ارزش افزوده داشته‌اند و فاکتور ۴ تأثیر چندانی در افزایش مبلغ فروش ندارد.

در مجموع می‌توان بیان داشت ۷۹ درصد پاسخ‌دهندگان اظهار می‌دارند فاکتورهای ۱-۷، ۲-۷، ۳-۷، ۴-۷، ۵-۷، ۶-۷ و ۷-۷ تأثیر عمده‌ای در افزایش سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده داشته‌اند.

هدف ۸: تعیین نظرات مدیران مالی در مورد میزان تأثیر هزینه تسهیلات اعتباری بر تصمیمات مالی در شرکت. براساس تجزیه و تحلیل سؤال دوازدهم پژوهش در مورد هدف فوق ۶۸ درصد مدیران و کارشناسان مالی اظهار می‌دارند که وام‌های دریافتی از بانک‌ها در مقایسه با هزینه‌های مربوط در میزان سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده تأثیر مثبت دارند.

۴- نتیجه‌گیری:

باتوجه به هدف کلی پژوهش و نتایج تجزیه و تحلیل آماری، امکان دستیابی به اهداف ویژه و فرضیه‌ها، سؤالات پژوهش و چگونگی ارتباط بین متغیرهای موردنظر با متغیر وابسته پژوهش فراهم گردید.

۱- بر اساس تجزیه و تحلیل فرضیه و سؤال اول پژوهش و باتوجه به اهداف اول و پنجم تحقیق نتایج نشان می‌دهد که میزان سهم استهلاك در ارزش افزوده در سال‌های اولیه عمر دارایی بیش‌تر است، به طوری که با تأثیر بر بهای تمام شده کالای فروش رفته، موجب کاهش سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده می‌گردد؛ ولی با افزایش عمر دارایی میزان استهلاك (هزینه مصرف سرمایه) کاهش می‌یابد و در مقابل، تأثیر مثبتی در سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده را موجب می‌شود.

۲- بر اساس تجزیه و تحلیل فرضیه و سؤال دوم پژوهش و با توجه به اهداف دوم و ششم تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که با افزایش عمر کارخانه میزان سهم هزینه نیروی کار

در ارزش افزوده افزایش یافته است، به طوری که افزایش هزینه نیروی کار با تأثیر در افزایش بهای تمام شده کالای فروش رفته، موجب کاهش سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده گردیده است.

طبق نظر مدیران و کارشناسان مالی، مدیریت شرکت می‌تواند با کاهش رشد قسمت ثابت مزد و اضافه کاری و با افزایش قسمت متغیر مزد، سهم هزینه نیروی کار در ارزش افزوده را کاهش دهد و در نتیجه با افزایش بهره‌وری نیروی کار، سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده را افزایش دهد.

۳- براساس تجزیه و تحلیل فرضیه و سؤال سوم پژوهش و با توجه به اهداف سوم و هفتم تحقیق، نتایج حاصل نشان می‌دهد که سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده عمدتاً افزایش یافته بوده است. به طور میانگین $41/5$ درصد از ارزش افزوده را سود عملیاتی به خود اختصاص داده و عوامل مهمی که مانع افزایش بیش‌تر سود عملیاتی در ارزش افزوده شده‌اند عبارتند از: تفاوت بین نرخ خرید و فروش محصولات، بهره‌وری نامطلوب از مواد (افزایش ضایعات محصول)، کارایی ضعیف استفاده از دارایی‌ها، ظرفیت بلااستفاده مربوط به خطوط تولید، افزایش هزینه سهم دوایر خدماتی، و اعانات و کمک‌های بلاعوض.

۴- براساس تجزیه و تحلیل فرضیه و تحلیل فرضیه چهارم و سؤال پژوهش و با توجه به اهداف چهارم و هشتم می‌توان نتیجه گرفت که میزان رشد هزینه تسهیلات اعتباری افزایش یافته بوده که نشان دهنده کارمزد بالا است، در صورتی که روند سهم آن در ارزش افزوده رو به کاهش است. طبق نظر مدیران و کارشناسان مالی، وام‌های دریافتی از بانک‌ها در مقایسه با هزینه‌های مربوط در میزان سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده تأثیر مثبت ایجاد می‌کند.

با توجه به نتایج به دست آمده براساس بررسی و تحلیل فرضیات و سؤالات تحقیق، پژوهشگر امیدوار است که بتواند از این نتایج در زمینه افزایش ارزش افزوده بهره‌گیرد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد:

الف: با توجه به نتایج حاصل از تحقیق، سهم هزینه نیروی کار در ارزش افزوده با افزایش عمر کارخانه افزایش یافته است که بعضی از علل آن عبارتند از:

علل ممکن

حقوق و دستمزد نامناسب

تعداد زیاد کارکنان

استفاده ضعیف از سرمایه

اضافه کاری زیاد

فقدان آموزش برای کارکنان

پایین بودن روحیه کارکنان

سیستم ضعیف واگذاری حجم کار به افراد

پیشنهادها

بررسی سیستم حقوق و دستمزد

بررسی و ممیزی چارت شرکت

بررسی ارزش افزوده نسبت به میزان سرمایه

بررسی سوابق اضافه کاری‌ها در مقابل میزان

کار انجام شده

مطالعه در زمینه نیازسنجی آموزشی

مطالعه روحیه کارکنان با مصاحبه

بررسی برنامه‌های کار روزانه

ب: با توجه به نتایج حاصل از تحقیق، روند سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده عمدتاً فزاینده بوده که بعضی از عللی که مانع افزایش بیش‌تر سهم سود عملیاتی در ارزش افزوده شده‌اند به شرح زیر هستند:

علل ممکن

پایین بودن حاشیه سود

هزینه بالای اداری و تشکیلاتی

بهره‌وری پایین نیروی کار

کارایی ضعیف استفاده از دارایی‌ها

بالا بودن هزینه جذب نشده در تولید

پیشنهادها

بررسی حاشیه سود بر حسب محصولات مختلف

بررسی هزینه سهم دواير خدماتی و اعانات بلاعوض

بررسی ارزش افزوده بر تعداد کارکنان

بررسی نسبت ارزش افزوده به دارایی‌های ثابت

استفاده بهینه از ظرفیت تولیدی ماشین‌آلات

جدول ۲ اطلاعات مورد نیاز برای تجزیه و تحلیل فرضیات پژوهش (به روش تفریق)

شرح	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵
فروش	۲۳۶۰۰۷۳۶/۸۶	۲۲۶۷۱۹۷۱/۵۸	۲۷۷۱۲۷۴۹/۴۴	۷۰۸۶۱۱۸۱/۴۶	۹۸۵۹۵۷۴۲/۴۳	۱۲۱۰۲۲۰۳۵/۶	۱۴۹۱۶۲۸۳۶/۸	۲۴۲۸۹۲۸۲۲/۶	۴۴۷۴۱۰۶۵۸/۱	۵۰۶۸۷۴۳۴/۴
مواد مصرفی	۱۰۲۰۶۵۹۲/۲۲	۱۲۸۸۰۵۴۷/۳۹	۱۵۲۰۷۷۵۴/۲۲	۴۰۶۳۵۱۴۶/۴۷	۶۸۷۲۴۶۷۳/۷	۶۷۴۸۰۷۹۶/۱	۹۲۶۷۱۹۹۹/۷۳	۱۴۴۸۳۳۳۳/۱	۲۸۵۲۷۶۸۶۰/۱	۲۶۷۷۲۷۸۸۴/۴
خرید خدمات و مشاوره	—	—	—	۴۸۸۱۲/۶۴	۵۴۶۸۰/۹۳	۳۰۸۸۴۵/۶۹۱	۵۳۱۳۷۳/۶۰۲	۶۳۷۷۲۶/۸۰۵	۲۲۲۰۴۸/۴۵۱	۱۹۷۴۷۱/۸۵۳
حزینة سهم	—	—	—	۹۹۸۹۵۲۰۵۰۱	۱۵۸۱۱۷۷/۰۱۷	۲۶۷۷۸۲۸/۹۶	۳۴۲۹۱۵۲/۳۰۴	۴۳۲۵۲۹۵/۳۴۹	۷۰۸۳۵۵۷/۹۹۹	۸۱۳۶۰۷۹/۹۰۹
دوایر خدماتی	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
بصرف مواد کمکی	—	—	—	۲۳۲۱۶۲۰/۱۰۷	۴۰۶۷۷۴/۱۹	۵۳۴۲۲۰۳/۸۰۳	۷۲۷۲۳۲۵/۸۶۹	۹۸۴۱۵۴۲/۶۸۷	۱۷۶۰۱۲۸۱/۳	۲۱۴۷۱۶۳۹/۷۱
اضافه کاری	۳۰۸۳۶/۹۲۸	۴۹۶۰۲/۷۸۲	۵۳۰۴۲/۸۱۲	۴۶۷۴۱۴/۳۵۳	۶۹۷۷۲۸/۵۷۴	۱۳۶۲۱۸۸/۴۲۸	۱۴۵۰۹۷۶/۱۳۲	۱۷۳۱۱۸۶/۷۳۹	۲۳۰۵۵۴۴/۱۷۵	۱۰۷۱۷۸۳/۹۱
اعانات و کمک های بلاعوض	۲۳۵۰۷۷/۸۸۹	۴۴۷۷۵۵/۴۵	۱۴۱۹۰۵/۷	۱۰۸۹۱۹۵/۳۴۲	۱۰۸۳۱۰۴/۷۶۵	۱۰۳۸۳۳۱/۱۳۳	۶۳۴۹۹/۱۱۵	۴۹۰۱۶۳۸/۶۱	۵۵۶۹۰۹۸/۴۸۲	۲۳۷۶۱۵۱/۵۸۳
ترویج و فروش تبلیغات	—	۲۲۳۹/۷	۹۱۴۵/۸۷۴	۸۱۲۳	۶۷۷۸/۳۲	۹۲۳۷۷/۴۵۶	۵۴۹۱۴/۹۸۸	۲۳۶۷۸۰۲۷	۲۸۸۹۱۰۶۵۶	۱۳۳۱۴/۸۱
سایر	۱۷۹۳۸۴۳/۰۶۸	۱۰۳۳۷۹۱/۷۶۵	۵۹۹۵۲۷/۴۴۴	-۲۸۱۹۵۲۱	-۶۱۸۲۰	-۶۶۷۰۷۶۸/۷	-۹۱۴۴۳۰/۵	-۹۶۴۵۳۷	-۳۵۱۶۳۰۰۳	-۵۸۸۸۲۵۹/۷
ارزش افزوده	۱۱۶۳۴۴۶۶/۷۶	۸۱۶۰۳۳۴/۷۹۵	۱۱۷۸۱۳۳۸/۳۹	۲۸۱۱۰۶۶۸/۹۵	۴۴۶۳۶۷/۹	۴۹۱۹۹۳۰۲/۹۷	۵۲۲۶۰۵۸۱	۸۶۰۳۱۸۰۲/۹۹	۱۶۴۱۰۶۳۶۹/۹	۲۱۱۱۴۹۳۷/۳

جدول ۳ اطلاعات مورد نیاز برای تجزیه و تحلیل فرضیات پژوهش
(درصد افزایش یا کاهش اجزای ارزش افزوده نسبت به سال قبل)

شرح	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵
استهلاک	—	-۰/۰۱	-۱۱	۱۱۷	۱۹	۷۹	۱۹۱	۲۸	۱۹	۱۷
مالیات	—	—	—	—	—	—	—	—	۲۷	۵۴
هزینه نیروی کار	—	-۱۹	۱۵	۸۷	۲۹	۵۵	۴۶	۲۲	۷۷	۲۷
سود عملیاتی	—	-۶۸	۴۳۵	۲۰۴	۷۳	-۰/۰۸	-۸۷	۷۰۵	۱۶۷	۲۴
هزینه تسهیلات اعتباری	—	۱۰	-۱۸	۴۱	-۴۱	۲۴۷	۴۲۰	-۶۳	۱۶	۲۵
ارزش افزوده	—	-۰/۲۹	۴۳	۱۳۹	۵۱	۱۶	۰/۰۶	۶۵	۹۱	۲۹

جدول ۴ میانگین ۱۰ ساله سهم هر یک از اجزای ارزش افزوده طی سال‌های ۷۵-۱۳۶۶

ارزش افزوده	هزینه تسهیلات اعتباری	سود عملیاتی	هزینه نیروی کار	مالیات	استهلاک	شرح
%۱۰۰	%۱۲/۸	%۲۱/۴	%۳۸/۶	%۴/۴	%۲/۸	میانگین ۱۰ ساله

پی نوشت ها و ارجاعات

- ۱- (مأخذ ۴ ص ۱۲۵ و ۱۲۴)
- ۲- (مأخذ ۴ ص ۱۳۴)
- ۳- (مأخذ ۴ ص ۱۴۶ و ۱۴۵)
- ۴- (مأخذ ۵- ص ۱۱)
- ۵- (مأخذ ۶- ص ۱۲۱-۱۳۰)
- ۶- (مأخذ ۶- ص ۱۲۱-۱۳۰)
- ۷- (مأخذ ۷- ص ۹۸-۱۱۰)

منابع و مأخذ

الف- منابع فارسی:

- ۱- خاکی، غلامرضا. "ارزش افزوده" (راهی برای اندازه گیری بهره‌وری) مؤسسه مطالعات و برنامه ریزی آموزش سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران ۱۳۷۴ ص ۱۲۵-۱۲۴
- ۲- منبع شماره ۱ ص ۱۳۴
- ۳- منبع شماره ۱ ص ۱۴۶-۱۴۵
- ۴- ماسایوشی، شی می وز و کیوشی وانیای "اندازه گیری بهره‌وری ارزش افزوده و روش های تجربی برای بهبود مدیریت" انتشارات سازمان بهره‌وری ملی ایران ۱۳۷۳.
- ۵- عباسزاده، مجدرضا "صورت های ارزش افزوده و کاربرد آن در پرداخت مالیات"، مجله بررسی های حسابداری دانشگاه علوم اداری و مدیریت بازرگانی دانشگاه تهران، زمستان ۱۳۷۲.
- ۶- حجازی زاده، خسرو. "بررسی و مقایسه سهم هزینه کار در ارزش افزوده" پایان نامه کارشناسی ارشد.
- ۷- اشتویه، آلفرد. مترجم بیضایی، ابراهیم. "حسابداری فعالیت های اقتصادی" انتشارات پیشبرد. تهران، اسفند ۱۳۶۵.
- ۸- اکبری، فضل... "حسابداری استهلاک" مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی، اسفند ۱۳۷۱.

- ۹- بوئر، ژرمن. مترجم راعی، ناهید. "سیستم حسابداری بر اساس ارزش افزوده" ماهنامه حسابداران انجمن حسابداران خیره ایران، مهر ۱۳۷۱.
- ۱۰- زند حقیقی، منوچهر. "مالیه عمومی" انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۹.
- ۱۱- سازمان بهره‌وری ملی ایران "راهنمای اندازه‌گیری و تحلیل بهره‌وری در واحدهای صنعتی".
- ۱۲- طبیبیان، محمد. "اقتصاد کلان" مرکز مدارک اقتصادی برنامه و بودجه تهران، ۱۳۶۷.
- ۱۳- عالی‌ور، عزیز. صورت‌های مالی اساسی، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی تهران، بهمن ۱۳۶۶.
- ۱۴- علی‌مدد، مصطفی. نظام‌الدین ملک‌آرایی، اصول حسابداری، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی تهران، ۱۳۶۷.
- ۱۵- قره‌باغیان، مرتضی. "اقتصاد رشد و توسعه" نشر نی، تهران، ۱۳۷۱.
- ۱۶- نویسی، فرشید. نظری، رضا. "حسابداری صنعتی" مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی تهران، آذر ۱۳۷۳.
- ۱۷- نوفرستی، محمد. "آمار در اقتصاد و بازرگانی"، جلد دوم، تهران، مؤسسه خدمات فرهنگی رسا، ۱۳۷۳.
- ۱۸- گزارشات هیأت مدیره به انضمام صورت‌های مالی از ۷۵-۱۳۶۶
- ب- منابع انگلیسی:

- 1- Begg, David, "Economics", Mc Graw - Hill, 1994.
- 2- Bernald, Cox, "Value Added", Imca, London: Hein mann, 1979.
- 3- Michael, F. Morely, "The Value Added Statement", London: Gee Co. Limited, 1978.